

գիմակաւորներուն չխաբուելով գիմագրելոյ՝ եւ ապա ներքին գործոց եւ վարչութեան մէջ յառաջագիմական զարգացմանց հետեւելով կենցաղօգուտ եւ ազգօգուտ կարեւոր բարեփոխութիւններ եւ բարեկարգութիւններ յարգարելոյ եւ արգիւնաւորելոյ համար:

Բարէլարդ-Քի-նէր կրօնի եւ եկեղեցւոյ էական մասանց վերայ տարածել ջանալն՝ Ազգի գոյութեան եւ մեր լեզուի եւ այլ ամեն էական յատկութեանց նկատմամբ տարբեր կերպով մտածելով եւ ի Ֆրանսիոյ կամ համաշխարհական հա՞ր-դգային գաղափարով մտածելն՝ պարզապէս ոչ այլ ինչ կնշանակեն՝ եթէ ոչ Հայոց Ազգի եւ եկեղեցւոյ գոյութիւնը ի վտանգի դնել եւ ի կորուստ գլխրելոյ առաջնորդել:

Տակաւին չմանրամասնեցի եւ ոչ առայժմ հարկ կտեսնեմ այլ եւ այլ տեսութեամբք մանրամասնել եւ բացատրել օտար ազգերէն օրինակ եւ փոխառնուելիք ընդարձակ բարեկարգութեանց այն ամեն դժուարութիւնքը եւ անպատեհութիւնքը՝ որք իւրաքանչիւր ազգի դրութեան՝ յատկութեանց եւ կարօտութեանց համաձայն հիմնեալ եւ արգիւնաւոր լինելով՝ խառնուրդ եւ անխոհեմ բաղադրութիւնն անշուշտ մեզ վնասակար եւ վտանգաբեր լինել կարող են, եւ փորձառու ուշադրութեամբ հատընտիր ծաղկաքաղ եղած միջոցում անշուշտ օգտաւէտ կլինին. որոյ համար անշուշտ հարկաւոր է Ազգային-Հայկական ողջամիտ եւ անխարդախ դատաւարակութեան ուշադրութիւն տալ եւ զայն ընդհանրատարած արգիւ-

նաւորել, եւ գաղափարական համաձայնութիւն եւ նպատակաց հայկական ներգաշնակութիւն հաստատելով՝ ըստ այնմ կարօտութիւն տեսնուած ուրիշ վարչական եւ այլ կազմուածոց մէջ ներքին բարեփոխեալ բարեկարգութիւնքը խորհել եւ միաբան գործագրել:

Եւ այսպիսի գեղեցիկ ուղղութեան եւ նպատակի համար ոչ մի ողջամիտ եւ բարենախանձ Հայ իւրովսանն աշխատութիւն եւ ջանք չպիտի խնայէ տակաւ առ տակաւ՝ բայց յարատեւ եւ անվհատ գործելով:

Վ. Ե. Մ.

ԱՐԴԵՐԻ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
ՀԱՐԿԱԿՈՐ ԷՐ ԱՍՏՈՒԱՅԱՅԻՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ:

Երբ որ մարդն պատուիրանազանց զրտնուեցաւ Աստուծոյ առջեւ՝ եղծեալ խանդարեցաւ նորա բնութիւնը և եղաւ անզերձ պարտաւոր Աստուծոյ: Սորա համար հարկաւոր էր անշուշտ ընտրել երկուքից՝ մինը, կամ մնալ յաւիտեանս Աստուծոյ բարկութեան և դատաստանի ծանրութեան ներքոյ, և կամ ինքեան Աստուծոյ հարկ էր ցուցանել մի սքանչելի և ամենամեծ հնար մարդոյ փրկութեան համար: Ուստի առ սէր մարդկային փրկութեան ինքն Աստուած բարեհաճեցաւ ընտրել վերջներ. վասն զի նա չէ կամենում մեղաւորի մահն, այլ կամենում է՝ որ ամեն մարդ ապրի և գոյ դէպ ի ճշմարտութեան զիտութիւնը: Որոյ համար զեռ ի յաւիտենից և յառաջ քան զյաւիտեանս՝ ինչպէս որ կասէ Պօղոս առաքեալը,

կատարելութիւնը և աստուածանմանութիւնը, և ծագել նորա մէջ լոյս՝ զօրութիւն և կեանք, որից նա զրկեցաւ ի ձեռն մեղաց իւրոց: Երբորդ՝ ջնջել սատանայի զործքերը և կատարելապէս յաղթելով նորան՝ սրբել ընդհանուր աշխարհից մեղաց հետքերը, լցնել նորա թերութիւնները և բովանդակել զամենայն յամենայնի ըստ առաքելոյն Պօղոսի. (Եփ. Ա. 10, 22 և 23.):

Որովհետեւ մարդն՝ որպէս սերունդ Ադամայ կարող չէր ի կատար ածել և ոչ մինը այս դաշնադրութիւնից՝ ոչ միայն բոլոր մարդկային ազգի փրկութեան համար, այլ նոյն իսկ իրեն անձին համար, ուստի հարկաւոր էր սորա համար միջնորդութիւն այնպէս մէկ այլ անձի, որ կարողանար փոխանակ մարդոյ յանձն առնուլ կատարել այդ դաշնադրութիւնը:

Այլ էր ուրեմն մեր այդ միջնորդն ու բարեխօսն:

Աստուածային յայանութիւնը կրճատուցանէ մեզ Եսայի մարգարէի ձեռքովը թէ՛ «ոչ պատգամաւոր ոք էր և ոչ հրեշտակ, այլ ինքն Տէրն փրկեց զմեզ» . այն է՝ երկրորդ անձն ամենասուրբ Երրորդութեան՝ միածին Որդին Աստուծոյ, ինչպէս որ կը գրէ Յովհաննէս աւետարանիչն. «Այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ, մինչև զՈրդին իւր միածին կտ. զի ամենայն՝ որ հաւատայ ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանս յաւիտենականս» . (Յով. Գ. 16):

Այս հաշտութենէն առաջ ընկած մարդոյ հետ՝ որպէս նաև երկրորդ օրէնքէն առաջ ամենասուրբ Երրորդութեան յաւիտենական խորհրդոյ կար արդէն Աստուծոյ

Որդւոյ միջնորդութիւնը մարդոյ համար, և չօր աստուծոյ ներքին խօստումն՝ որով չայրն Աստուած յայանեց իրեն կամքը փրկելու զմարդն, տուաւ իւր որդւոյն պատուէր կատարելու իւր այս կամքը. և Որդին Աստուած ընդունելով այս պատուէրը՝ յանձն առաւ զալ և կատարել իրեն չօր կամքը:

Չօր Աստուծոյ այս պատուէրը Որդւոյ հետ նկարագրում է Դաւիթ իւր Սաղմոսին մէջ, յորում կը ներկայացնէ զՈրդին Աստուծոյ՝ պատմօղ զՉօրէ, ասելով. «Ընդ զոհս և ընդ պատարագս ոչ հաճեցար, լսելիս հաստատեցեր ինձ և զՎասն մեղացն ոչ խնդրեցեր. յայնժամ ասացի՝ ահաւասիկ դամ առնել զկամս քոյ Աստուած իմ» . (Սաղմ. 138. 7—9). և մարգարէն Եսայի, թէ՛ «Եւ խրատ Տեառն բանայ զականջս իմ և ես ոչ խտտանամ և ոչ ընդդէմ դառնամ: Զթիկունս իմ կտու ի հարուածս, զծնօտս իմ ի յապտակս, և ըն» . (Ես. Ծ. 5—7):

Այս պատուէրը շատ տեղ կը կրկնէ ինքըն Որդին Աստուած ասելով. «Ես գնեմ զանձն իմ ի վերայ ոչխարաց, զի միւսանգամ առից զնա . . . Զայս պատուէր առի ի Չօրէ իմմէ . . . և ըն» . (Յով. Ժ. 17, 18. ԺԲ. 49, 50. ԺԳ. 31): Ուստի և Աստուծոյ Որդին անուանուում է միջնորդ մեր, երաշխաւոր նորոյ ուխտի, և նոր Ադամ, այս ինքն, երեւեալն խոստացեալ օրինօք Փրկիչն ամենայն մարդկան» . (Ա. Տէ. Բ. 5: Եբբ. Լ. 22. Բ. 6: Ա. Կ. Եբ. ԺԵ. 45):

Երկրորդ օրինաց պատուիրանը անուանում է շնորհաբաշխութիւն, վասն զի նորանով յայանուեցաւ անախնունելի և

անձնուելի սէրն Աստուծոյ առ մարդն, Պօղոս առ աքեղոյ ասածին պէս, «Առաստուծին և լիութիւն շնորհաց Հօր Աստուծոյ, Որդւոյն Աստուծոյ և Հօգւոյն սրբոյ առ մարդն, զյայտնեալն ոչ միայն ճիւղաբար, այլ յայնժամ երբ մարտնչէր արժանի այդպիսի շնորհաց, այլ ընդհակառակն որպէս մեղաւոր պարտէր մնալ ընդ բարկութեանն Աստուծոյ և դատաստանի նորա» (Հռ. Ե. 8: Եփ. Ե. 7. Բ. 4 և 5): Նա զանազանութեամբ է սկզբնական օրէնքից նորանով, որ առաջին օրէնքն յայանութիւն էր և անընդմիջական հաղորդակցութիւն Աստուծոյ հետ. իսկ այս օրէնքն՝ հաւատոյ, ի միջնորդն և ի բարեխօսն փրկութեան. այն տեղ իրական զբարձրութիւն էր զբախտին երջանկութեամբ, իսկ այս տեղ պարզեամբ էր միայն յոյս ապագայ երջանկութեան: Այնու ամենայնի՝ երկրորդ օրէնքը ունի և իւր գերազանցութիւնը, այն տեղ մարդն Ադամ դաշինք էր կապում Հօր Աստուծոյ հետ մեր ամենիս համար. իսկ աստ Որդին Աստուծոյ լինում է հաստատուն երաշխաւոր. այն տեղը էր զբախտ երկրային, իսկ այս տեղ խոստումն երկնային, ըստ Յովհաննու. «Ի տան Հօր իմոյ օթեանք բազումք են» . ուրեմն մէք ըստ անպատմելի սիրոյն Աստուծոյ ստացաք Վրիստոսի փրկագործութեամբը նոյնչափ՝ որչափ որ կորուսած էինք Ադամայ անկման պատճառաւ:

Շնորհաբաշխութեան օրէնքը ընդհանրական է, այսինքն կտարածուի Ադամայ ամեն սերնդի վերայ առանց խտրութեան, սորա համար ևս փրկութեան շնորհաբաշխութիւններն պատրաստուած, նախա-

աահմանուած են և կը շնորհուին ամենուն: Եւ նախ՝ այս բանն անտարակոյս իմն եղանակաւ կը հաստատէ, սուրբ զիրքը ասելով. «Աստուած կամի, զի ամենայն մարդիկ կեցցեն» . ինչու որ Աստուծոյ մօտ աշտուութիւն չկայ. և նա է Աստուած ոչ միայն Հրէից, այլ և հեթանոսաց: Երկրորդ՝ նոյնպէս այսմ կը վկայէ, նաեւ արժանաւորութիւն մեր փրկութեան միջնորդին կամ բարեխօսին, վասն զի նա մեզ նման հասարակ ստեղծուած չլինելով, այլ է միածին Որդին Աստուծոյ, նորա արժանիքը բաւական էին մարդոյ փրկութեան համար, ինչպէս որ Պօղոս առաքեալը կը վկայէ. «Օ, ի եթէ միոյն յանցանօք բազումք մեռան . . . շնորհօք միոյն մարդոյ՝ Յիսուսի Վրիստոսի ի բազումս առաւելաւ» (Հռ. Ե. 15):

Երրորդ՝ ինքն Տէրն մեր Յիսուս Վրիստոս կը սովորեցնէ մեզ թէ ինքն եկաւ աշխարհը փրկելու. և Յովհաննէս առաքեալը կապէ թէ՝ «Նա է քաւութիւն մեղաց, ոչ թէ միայն մերոց, այլ և ամենայն աշխարհի» (Ե. 3: Եփ. Բ. 2): Ուստի և ուղարկուեցան առաքեալներն ընդ ամենայն աշխարհ՝ քարոզել ամեն հեթանոսներին: Իսկ որ ինչ կվերաբերի ոմանց անհաւատութեան և կորստեանը, նորա պատճառը ոչ եթէ այն էր՝ որ իբրեւ թէ Աստուած նախասահմանած լինէր զոմանս ի փրկութիւն և զոմանս ի դատապարտութիւն, այլ չար կամքը և խտասրտութիւնը մարդկան, ինչպէս որ կզրէ սուրբ զիրքը (Մատթ. Բ. 37: Յով. Գ. 40: Գ. 42. Ե. 51). որովհետեւ Աստուած կամենալով մեր ամենիս փրկութիւնը, կպահանջէ միանգամայն յօժարակամ փրկութիւն և հա-

ւատք, և չի կամենալ ոչ դիմել ընդ քարշ ածել բռնութեամբ և ստիպմամբ դէպ ի իւր օրէնքը, որպէս զի չեանգարէ մարդկային ազատութիւնը:

Ի հետեւումն միջնորդութեան Արդւոյն Աստուծոյ՝ մարդկային ազգի փրկութեան համար իմաստուն խորհրդով Արեւի Աստուածային Անձանց նախասահմանած էր նոյն իսկ փրկութեան կարգը, զոր Պօղոս առաքեալը անուանում է խնամարկութիւն կամ անտեսութիւն աստուածային: Այս անտեսութեան էութիւնը կրօնական չէ, յայնմ, որ մարդկային ազգը որպէս հարկն է պատրաստուելէն յետոյ ի փրկութիւն, ամենասուրբ Արքորդութեան Արքորդ անձն՝ որ էր Միածին Արդին Աստուծոյ՝ Հօր Աստուծոյ կամքին համաձայն սահմանուած ժամանակին պիտի իջնէր երկնքից մեր փրկութեան համար, և մարմին պիտի առնուր Մարիամ սուրբ կուսէն Հոգւովն սրբով, պիտի շարժարուէր մեզ համար, մահուանը պիտի համբերէր խաչին, երբորդ օրը յարութիւն պիտի առնուր, երկնքը պիտի համբառնար և պիտի նստէր Հօր աջ կողմը: Սորանից յետոյ Արքորդ անձը ամենասուրբ Արքորդութեան՝ Հօգին սուրբ ի փոխարէն Արդւոյն Աստուծոյ արժանեաց պիտի իջնէր Հօր Աստուծոյ կողմից և անբաժան մնալով հաւատացեալներէ մէջ շնորհաց զօրութեամբ պիտի յատկացնէր մարդոց փրկական սուրբ խորհուրդը, որը կատարուած էր Աստուածորդւոյ ձեռքովը: Իսկ երկրիս վերայ այս փրկութեան շնորհաց անկորուստ պահպանութեան և անընդհատ շարունակութեան համար հաւատացեալներն Փրկին, այն է՝ յորդիս Աստուծոյ, որոնք նորա ար-

ժանիքը իրենց սեպհականացրած էին սուրբ Հոգւոյ շնորհիւր՝ պարտաւոր էին կազմել ժողով հաւատացելոց, այս ինքն եկեղեցի կամ շնորհաբաշխ արքայութիւն, որպէս զի շահատակուելով ամենի փրկութեան գործքին մէջ միաբանական զօրութեամբ կատարեն յաջողութեամբ իրենց կենաց ընթացքը և արժանանան յաւիտենական կենաց:

Թ-Բ-Դ-Ե-Զ-Է-Ը-Թ

ԳԷՈՐԳ ԿԱՐԴԱՊԵՏ

ԱՐԱՄԵԼԻՔԵԱՆ.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԱՐԵՎԱԿ.

Արեգակն է գլխաւոր աղբիւրը ջերմութեան և լուսոյ, որ ապքացնում է և լուսաւորում երկիրը, բոլոր միւս աղբիւրները, ինչպէս են աստղերը, զիսաւոր աստղերը, մոլորակները, լուսինը, նոյնպէս և երկրային հրաշէկ մարմինները, վառուած փայտերը, քարածուխը, ճրագների և մոմերի բոցը ևն, անում են համեմատաբար շատ աննշան ազդեցութիւն: Առանց արեգակի ջերմութեան անկարելի կլինէր գործարանաւոր մարմիններէ կեանքը երկրի վերայ, ինչպէս կենդանիների, նոյնպէս և բոյսերի:

Տաքացնելով մթնոլորտը զանազան մասններում զանազան աստիճանաւ, արեգակը ստիպում է օդին տեղափոխուիլ և այդպիսով յառաջացնել քամի. ջուրը շոգի է փոխարկում, օրից յետոյ զոյանում են ամպեր, անձրեւ, ձիւն: